

Логопедичната терапия на афазия след инсулт: през погледа на лекарите

Елена Бояджиева-Делева¹, Катерина Щерева¹, Емануела Щика¹, Андреа Божилова¹, Явор Грънчаров²

¹Софийски университет „Св. Климент Охридски“, ФНОИ, катедра „Логопедия“

²Софийски университет „Св. Климент Охридски“, ФНОИ, катедра „Визуални изкуства“

Резюме. Инсултът е състояние, което води след себе си значителни промени в качеството на живот на пациента и неговото семейство – загуба на идентичност, роли и социални връзки и висок риск от депресия¹. В 15 до 42 % от случаите на преживян инсулт пациентите получават афазия – комуникативно нарушение, свързано със загуба на разбирането и/или употребата на езика, писането, четенето и придружаващи нарушения на когнитивните и езекутивните функции^{2,3}. Логопедът извършва диагностика и терапия на комуникативните нарушения и невропсихологична оценка на пациента, консултира близките за ефективни стратегии за възстановяване на общуването, устната и писмената реч и често е медиатор между семейството и институциите в намирането на пътя за социална рехабилитация⁴. Инсултът и афазията са социално значими състояния, в чиито лечение и терапия трябва да се ангажира мултидисциплинарен екип. Лекарите и други здравни специалисти, свързани с рехабилитацията след инсулт, са първото звено в екипната работа. От тяхната информираност за същността и достъпа до логопедична терапия зависи в голяма степен ефективното възстановяване при афазия. В рамките на проект “Повишаване информираността за значението на логопедичната терапия при инсулт и афазия: научен и практически подход” (финансиран от Фонд „Научни изследвания“ на Софийски университет „Св. Климент Охридски“ с № 80-10-169 от 04.06.2025) се провеждат три паралелни изследвания. Резултатите от проучването сред специалисти логопеди и семейства на пострадали от инсулт установяват силна необходимост от провеждането на информационни кампании по въпросите за същността на афазията, значението на логопедичната терапия за преодоляването ѝ и достъпа до квалифициран терапевт⁵. Резултатите от проучването на информираността и нагласите на 57 медицински специалисти към значението и ролята на логопедичната терапия при афазия след инсулт до голяма степен повтарят установеното при другите две респонденти групи. Като най-голямо затруднение пред насочването към логопед лекарите посочват липсата на информираност у самите пациенти. Очертават се проблеми от нормативно естество като липса на достъп до логопед в лечебните заведения и липса на финансиране от НЗОК, които играят ролята на бариера пред своевременната и системна логопедична терапия на афазия у нас.

Speech therapy for aphasia after stroke: through the eyes of doctors

Katerina Shtereva¹, Elena Boyadzhieva-Deleva¹, Emanuela Shtika¹, Andrea Bozhilova¹, Yavor Grancharov¹

¹Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Educational Studies and the Arts, Department of Logopedics

²Sofia University "St. Kliment Ohridski", Faculty of Educational Studies and the Arts, Department of Visual Arts

Abstract. Stroke is a condition that results in significant changes in the quality of life of the patient and his family – loss of identity, roles and social connections and a high risk of depression¹. In 15 to 42% of cases of stroke survival, patients develop aphasia – a communication disorder associated with the loss of understanding and/or use of language, writing, reading and accompanying impairments of cognitive and executive functions^{2, 3}. The speech and language therapist performs diagnostics and therapy of communication disorders and neuropsychological assessment of the patient, consults relatives on effective strategies for restoring communication, oral and written language, and is often a mediator between the family and institutions in finding the path to social rehabilitation⁴. Stroke and aphasia are socially significant conditions, the treatment and therapy of which requires the involvement of a multidisciplinary team. Doctors and other health professionals involved in stroke rehabilitation are the first link in the teamwork. Effective recovery from aphasia largely depends on their awareness of the nature and access to speech and language therapy. Within the framework of the project "Raising awareness of the importance of speech therapy in stroke and aphasia: a scientific and practical approach" (funded by the Scientific Research Fund of Sofia University "St. Kliment Ohridski" with No. 80-10-169 of 04.06.2025), three parallel studies are being conducted. The results of the survey among speech and language therapists and families of stroke victims establish a strong need for information campaigns on the nature of aphasia, the importance of speech and language therapy in overcoming it, and access to a qualified therapist⁵. The results of the survey of the awareness and attitudes of 57 medical professionals towards the importance and role of speech and language therapy in aphasia after stroke largely repeat what was found in the other two respondent groups. Doctors point to the lack of awareness among patients themselves as the biggest obstacle to referral to a speech therapist. Regulatory problems are outlined, such as lack of access to speech and language therapists in medical institutions and lack of funding from the NHIF, which play the role of a barrier to timely and systematic speech and language therapy for aphasia in our country.

Библиография

[1] Filipaska-Blejder, K., Zielinska, J., Zielinski, M., et al. How Does Aphasia Affect Quality of Life? Preliminary Reports. *J of Clin Med*, 2023, 12, 7687. <https://doi.org/10.3390/jcm12247687>

- [2] Bueno-Guerra N., Provencio M., Tarifa-Rodríguez A., et al. Impact of post-stroke aphasia on functional communication, quality of life, perception of health and depression: A case-control study. *Eur J Neur*, 2024, 31: e16184. doi:10.1111/ene.16184.
- [3] Brady, M. C., Clark, A. M., Enderby, P., et al. European Stroke Organisation (ESO) guideline on aphasia rehabilitation. *Eur Stroke J*, 2025, 10(1), 5–36. <https://doi.org/10.1177/23969873241242173>
- [4] Tetzlaff, J. E., Rohde, A., Brady, M. C., et al. Dosage, intensity, and frequency of language therapy for aphasia: A systematic review based on individual participant data. *Intern J of Stroke*, 2023, 18(8), 878–891. <https://doi.org/10.1177/17474930231175809>
- [5] Щерева, К., Бояджиева-Делева, Е., Щика, Е., Божилова, А., Грънчаров, Я., (2025). Предизвикателства и перспективи пред българските логопеди при терапия на афазия. В: Сборник от Осма научна конференция с международно участие "Общественото здраве: интердисциплинарност, политики и качество", Благоевград: Университетско издателство „Неофит Рилски“, под печат.

Адрес за кореспонденция:

проф.д-р Катерина Щерева

Имейл: kshtereva@uni-sofia.bg

Тел. 0898 795 413